

# Беморлик ва бошга тушган ташвишлар ҳам бир неъмат



22:48 / 24.04.2017 12552

يَا رَسُوْلَ الْوَسْرَايَ: تُتْلِقُ: لَاقِ هِنَعِ هَلَلِ يَضُرُّ صِرَاقِ وَيَبْأَنْبِ دَعَسُ نَعِ  
يَلْتَبُ يَفِ، لَتَمَّ أَلْأَفُ لَتَمَّ أَلْأَمُثُ، ءَءَايَ بِنَ أَلَا: لَاقِ؟ ءَالَبُ دَشَأُ سَأَنَلَا  
نَآكُ نِإِو، ءُؤَالَبُ دَتَشَأُ أَبْلُصُ هُنِي دَنَآكُ نِإِفِ، رُونِي دَبَسَحِ يَلَعُ لُجَّرَلَا  
يَتَحِ دَبْعُ لِأَبِ ءَالَبِ لِحَرْبِي أَمَفِ، رُونِي دَبَسَحِ يَلَعُ يَلْتَبُ ءُؤَقُ رُونِي دِي فِ  
يَذَمَرْتَلَا هَاوْرُ ءُؤِي طَخِ هُنِي لَعِ أَمِضْرَأَلَا يَلَعِ يَشْمِي هُنِي كُرْتِي

*Саъд ибн Абу Ваққос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:*

Эй Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Одамларнинг қаттиқ балоларга дучор бўлувчиси ким?” дедим. У зот: **“Пайғамбарлар, сўнг уларга яқинлар, сўнг яқинлар. Киши динига қараб имтиҳон қилинади. Дини метин бўлганнинг имтиҳони ҳам қаттиқ бўлади,**



Аллоҳ таоло “Бақар” сурасида :

**155. Албатта, сизларни бир оз хавф ва очлик билан, мол-мулкка, жонга, меваларга нуқсон етказиш билан синаймиз. Ва сабрлиларга хушxabар бер.**

**156. Улар ўзларига мусибат етганда: «Албатта, биз Аллоҳникимиз ва албатта, биз Унга қайтувчимиз», - деганлардир.**

﴿نُودَتْهُمْ لَوْلَاهُ كَيْلٌ وَأُوهُمُ حَرَمٌ مَّوْبُورٌ نَّمُتْ أَوْلَاصٍ مَّهْيَلَعٍ كَيْلٌ وَأُ﴾

**157. Ана ўшаларга Роббларидан саловотлар ва раҳмат бор. Ана ўшалар, ўшаларгина ҳидоят топганлардир.**

### **Иккиси орасида фарқ**

Иккиси орасидаги фарқ шуки, биринчига мубтало бўлган киши Аллоҳ таолога юзланишни тарк қилади, тақдирига норози бўлади ва ҳаммага Аллоҳдан шикоят қилади. “Нега мени бунчалар балога гирифтор қилмаса? Нима гуноҳим бор? Ҳамма саломату менгина шундай дардга чалинганман” деяверади. Аллоҳ буюрган намоз, рўза ва бошқа фарзларни тарк қилади. Балолардан қутилиш чораларини қилсада, тавбага шошилиш, дуода бўлиш ва қилган хатоларини тўғрилашни, қилган зулм ва жафоларини тадоригини кўришни тарк қилади. Бу ҳолга тушиш бадбахтлик аломатидир. Агар бошига бало тушиши билан тавбага шошилса, дуо қилиб “Эй Аллоҳим, мен заифман, ночорман. Бунданда ортиқ балоларга лойиқман. Шундай бўлсада Ўз фазл-караминг ила менга нажот бергин” дейди. Дилида хатоларига афсус, тилида истиффор бўлади. Юзидан ғами намоён бўлсада тилида Аллоҳдан шикоят қилиш, дилида нафратланиш деган нарса бўлмайди. Аксинча аввалгиданда ибодат ва зикрга машғул бўлади. Қилган хатоларини ўйлаб уни тўғрилашга киришади. Бу бало Аллоҳнинг раҳматидир, бу Аллоҳнинг ўша бандага муҳаббати борлиги ва унинг даражасини юқори бўлишини аломатидир.

### **Дунё ғамдан холи эмас**

Баъзида кишилар: “Муҳаббат ҳам шундай бўладими? Яхши кўрган бандасини ҳам шундай балога гирифтор қилладими? Аллоҳ яхши кўрса,

ором устига ором бахш этмасмиди?” дейишади. Бу дунё жаннат эмас, синов майдонидир. Инсон пайғамбар, валий, подшоҳ, бой ёки фақир-мискин бўладими, ким бўлишидан қатъий назар бирор дардга йўлиқиши, бошига ғам ташвиш тушишидан холи бўлмайди. Бир кун совуқ бўлса, бир кун иссиқ бўлади. Бу дунёда соғлик ва касаллик, хурсандчилик ва хафагарчилик, роҳат ва ғам ташвиш бирга юради. Фақат азобу-азоб дўзахда, орому-ором жаннатда бўлади. Бу дунёда беғам бўлиш йўқ.

### **Аллоҳнинг ҳар кимга берган давлати алоҳидадир**

Аллоҳ кимгадир иймон ва соғлик давлатини берса, кимгадир молу-дунё, кимгадир солиҳ фарзандалар, кимгадир бошқарувчилик ва яна кимгадир бошқа нарсаларни берган. Худди шунингдек кимгадир бирор дардни берган бўлса, кимгадир фарзандсизлик, кимгадир ноқобил фарзандларни ва яна кимларга турли-туман ғам ташвишни берган. Кимгадир бойлик бериб, соғлигини олиб қўйган, кимгадир соғлик бериб бойлигини олиб қўйган. Хуллас ҳамманинг ҳоли алоҳида-алоҳидадир. Ҳамма қайсидир бир имтиҳонда ва ҳар ким ўзига берилган дардга ҳам неъматга ҳам шукур қилиши керак.

### **Ибратли воқеа**

Бир киши ниҳоятда ночор ҳолда, зўрға кун кечирар экан. У бир куни мустажобуд даъват, яъни дуоסי кўп ижобат бўладиган кишининг ҳузурига борибди ва : «Менинг ҳаққимга дуо қилсангиз! Мен ҳам кам-кўсти йўқ кишилар каби ҳаёт кечирсам», деб, ўзининг ҳаққига дуо қилишини сўрабди. У одам: «Аввал сен бирор кам-кўсти йўқ одамни топиб, менга : «Шу одамга ўхшашни хоҳлайман», дегин! Кейин мен Аллоҳдан сенинг ҳаққинга дуо қилай», дебди. Фақир киши ўз шахридаги бозорларни айланиб юриб, бир дўкандорга кўзи тушибди. У бир гапириб, ўн кулар, савдо молларини хоҳлаганига арзонга сотар, хоҳлаганига бекорга эҳсон қилиб, бериб юборар эди. Атрофида икки-уч келишган йигитлар (ўғиллари бўлса керак) хизматига тайёр туришибди. «Шу одам, мен шу одамга ўхшашни хоҳлайман!» деб, дуогўйнинг ҳузурига борибди ва: «Фалон дўкандорга ўхшашни хоҳлайман», дебди. У киши фақирга: «Аввал сен унинг бирор ҳасрати бор-йўқлигини билиб келгин. Мабодо ташқи кўриниши сен орзу қилгандек бўлса ҳам, ичи ҳасратга тўла бўлса, сен ҳам қийналиб

қолмагин», дебди. Фақир у зотнинг гапига қулоқ солиб, дўкандорнинг олдиға келибди ва аҳволини баён қилибди. Шунда дўкандор қаттиқ хўрсиниб :

«Бирорта инсон мен каби бахтсиз бўлмаса керак, – дебди. Фақир ҳайрон бўлибди. Шунда дўкандор сўзида давом этибди:

– Аллоҳ менга мол-дунёни берди, лекин хотиннинг баракасини бермади. Эҳтиросга берилиб, шариатга номувофиқ иш қилдим ва Аллоҳ мендан хотиннинг баракасини олиб қўйди. Бир куни аёлим қаттиқ касал бўлиб, ҳамма умидимиз узилди ва қайтиб соғаймаса керак, деб тайёргарликни кўра бошладик. Аёлим ҳам, мен ҳам бир-биримизни қаттиқ яхши кўрар эдик. Ўлимидан аввал у менга қараб: «Мен ўлсам, яна бошқасига уйланиб, кўрмагандек бўлиб кетасиз», деди. Ўзи ўлим тўшагида ётган бўлса ҳам, унинг бу гапида рашқ, ҳасрат аломатлари бор эди. Уни юпатиш учун қайта уйланмаслигимни айтдим, лекин таскин топмади. Мен эҳтиросга берилдим, ҳаммомга кириб, қайта уйлана олмайдиган ҳолатда чиқдим. Шундан сўнг аёлимнинг кўнгли таскин топди. Аллоҳнинг тақдири экан, у қабрнинг оғзидан қайтиб келди. Муҳаббатимга жавобан, бир-икки йил сабр қилди, кейин эса аёллигига борди. Сен кўриб турган болалар менинг фарзандларим эмас. Шариатга номувофиқ қилган бир ишим, мендан хотиннинг баракаси кетишига, умр бўйи ҳасратда қолишимга сабаб бўлди...» Шундан сўнг фақир ўзида бориға шукр қилиб яшай бошлади.

### **Пайғамбарлар энг суюкли зотлардир**

Коинотда Аллоҳ таолоға энг суюкли зотлар анбиёлардир. Улардан кўра Аллоҳға маҳбуб бирортаси бўлиши мумкин эмас. Шундай бўлсада бирорта пайғамбар мисли кўрилмаган имтиҳон ва балолардан холи бўлган эмас. Аллоҳ таоло Қуръони каримда бир нечаларига берган баъзи бир имтиҳонларини зикр қилган. Уларни ўқиган инсон “Аллоҳ Ўзи суйган бандаларини мунчалар қаттиқ имтиҳон қилмаса” деб қолади. Нуҳ алайҳиссаломни кўринг, қавмидан кўрмаган зулми ситамлари қолмади. Ҳатто уйланган аёли ҳам хоин чиқиб, у зотға иймон келтирганларни қавмига сотиб борадиган ва қавми уларни азобға соладиган бўлган. Охир оқибат хотин тўфон балосида ғарқ бўлди. Иброҳим алайҳиссалом ўз ўғлини қурбонлик қилишларига буюрилдилар, ўтға ташландилар. Энг қаттиқ душмани ўзларининг отаси бўлди. Оддий иймон келтирган кишининг отаси бенамоз бўлиши фарзандға қанчалар азобли. У зотнинг

отаси эса, иймонсиз бўлибгина қолмай буттарош бўлган. Охиратни қандайлигини билган кишига отасининг оқибатини қандайлигини билиш қанчалар аламли?

### Маҳбуб бандага балолар нега?

مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلِ اِيْلَصِ هَلَلِ اَلْوَسْرِ لَاق : لَاق ، مُنَعُ هَلَلِ اِيْضَرِّي لَعَنْ  
، اَبَصَ اَلْبَلِ اِهَيْلَعُ بَص ، وَدِيْبَعُ نَمِ اَذْبَعُ اِيْضَرِّي نَأْ هَلَلِ اِدَارَا اِذِ :  
لَاقِ و ، فُورَعْمُ تَوْص : هَكَئِ اَلْمَلِ تَلِ اَق ، عِدَ اِذِ اِف ، اَجَثَ اَلْبَلِ اِهَيْلَعُ جَثَ و  
هُلَلِ اَلْوَقِيْف ، هَلْ بَجَثُ سَافِ كُوعُدِي ، نَأْلُ فِ كُذْبَعِ اَدَهْ بَرَا اِي : لِيْرُبِج  
" : لَاق ، بَرَا اِي : لَاق اِذِ اِف ، " هَتَوْصَ عَمُ سَأْ نَأْ بِيْحُ اِيْنِ " : اِيْلَعَتَ وَا كَرَابَتِ  
لِ اَصْخَثِ اَلْثِ اِيْحِ اِيْلَعِ كَلْ تَبَجَثُ سَا اِلِ اِيْشَبِ اِيْ وُعَدَتِ اَلِ اِيْذْبَعِ كُيْبَلِ  
لِضَفَا وُهْ اَمْرَهْ اَلِ اِيْ فِ كَلْ رَحَدَا نَأْ اِمِ اَو ، اِيْ نَأْسَتِ اَمِ كَلْ لَجَعَا نَأْ اِمِ اِ :  
هَلَلِ اَلْوَسْرِ لَاقِ مُث ، " كَلْ دَلْ ثَمِ اَلْبَلِ اَمِ كُنْ عَفَدَا نَأْ اِمِ اَو ، هُنْ مِ  
نُوسِ لَجِيْفِ هَمَا اِيْقِ اَلِ مَوِيْ نِيْ دِهَ اِحْمُ اَبِ اِيْ تُوِي : مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلِ اِيْلَصِ  
، قَدَصَتْ اَمِ اَبِ اِيْ تُوِيْ وِ رِ اَسْخَلْ لِ اَسْخَلْ اِيْ لَجِيْفِ اِيْ لَصُ اَبِ اِيْ تُوِيْ وِ اَسْخَلْ لِ  
اَلِ و ، نَأْرِيْمُ هَلْ بَصُنِيْ اَلِ فِ رِ اَلْبَلِ اِلْ هَ اَبِ اِيْ تُوِيْ وِ اَسْخَلْ لِ اَسْخَلْ اِيْ  
اِيْ نَمَتِيْ اِيْ تَحِ اَسْخَلْ رِيْ غَبِ نَجْ اَلِ اِيْلِ اِنْ وُقَا سِيْ مُث ، نَأْوِيْ دُ هَلْ رَشْنِيْ  
. اِيْ نَدَلِ اِيْ فِ اِيْرَاقِ اَبِ اِيْ تَضْرُقُ مُهَدَ اَسْجَأْ نَأْ هَيْلَعُ اَلْ هَ اِ

*Али розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:*

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам : **“Қачон Аллоҳ бандаларидан бирини Ўзига муқарраб қилишни ирода қилса, устидан балоларни ёғдириб қўяди. Банда дуо қилганида фаришталар:**

**“Таниш овозку” дейишади ва Жаброил:**

**“Эй Роббим, бу фалон банданг, сенга дуо қилмоқда, дуосини ижобат қилсанг” дейди. Шунда Аллоҳ таборак ва таоло:**

**“Мен унинг овозини эшитишни хуш кўраман” дейди. Банда қачон:**

**“Эй Роббим” деса, Аллоҳ:**

**“Лаббай бандам, нима деб дуо қилсанг сенга уч нарсадан бирини албатта бераман. Сўраганингни тездан бераман, ёки охиратга сўраганингдан афзалини таёрлаб қўяман ёки сўраганингни мислича сендан балоларни даф қиламан” дейди” дедилар. Сўнгра Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:**

**“Қиёмат куни сафарбарликка чиққанларни келтирилиб, ҳисоб қилинишлари учун ўтирадилар. Намозхонни келтирилиб, ҳисоб қилинишга ўтиради. Садақа берганни келтирилиб, ҳисоб қилинишга ўтиради. Аҳли балони келтирилади. Улар учун тарози тикилмас ҳамда девони очилмас ва ҳисобсиз жаннатга олиб бориладилар. Шунда офият аҳли “жасадларимиз дунёда омбирлар билан қимчиб ташланганда эди” деб орзу қилишади”** дедилар.

Демак Аллоҳнинг имтиҳонлари имтиҳон қилинганларнинг қиёматдаги даражалари баланд бўлиши, чеккан азоблари эвазига мисли кўрилмаган нематлар берилиши учун экан. Инъом берилганда чеккан азиятлар арзимас нарса эканлиги маълум бўлади.

تۇي ملسو و هيلع هلالى لىل لوسر لاق لاق كلام نب سنأ نع  
غ بص رانل اي ف غ بص يف ةماي قلا موي رانل لهأ نم اي ندلا لهأ معنأ ب  
ال لوق يف طق ميعن كب رم له طق اريخ تيأر له مدأ نب اي لاق ي م  
ةنجل لهأ نم اي ندلا يف اسؤب سانل دشأب تۇي و بر اي هلالو  
له طق اسؤب تيأر له مدأ نب اي هلال لاق يف ةنجل يف ةغ بص غ بص يف  
تيأر الو طق سؤب ي ب رم ام بر اي هلالو ال لوق يف طق ةدش كب رم  
م لسم هاور طق ةدش

*Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:*

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **“Қиёмат куни дунёда неъматларга кўмилган дўзахий инсонни келтирилиб, дўзах(азоби)га бир бор ботирилади. Сўнг : “Эй Одам фарзанди, ҳеч бир рўшнолик кўрганмисан, сенга бирор немат берилганми?” дейилади. У : “Йўқ, Аллоҳга қасамки, Эй Робб” дейди. Дунёда одамларнинг энг ночори бўлган жаннатий кишини келтирилиб, жаннат (нематлари)га бир бор ботирилади ва: “Эй Одам фарзанди, бирор марта ночорликни кўрганмисан, бирор бор қийинчиликни кечирганмисан” дейилади. У: “Йўқ, Аллоҳга қасамки, Эй Робб, бирор марта ночорликни кўрмаганман, бирор бор қийинчиликни кечирмаганман” дейди”** дедилар”.

*Муслим ривояти.*

**Қийинчиликларнинг мисоли**

Ашраф Али Таҳонавий роҳматуллоҳи алайҳ Аллоҳнинг имтиҳонларини моҳир табиб ва беморга ўхшатганлар. Бирор жарроҳлик амалиётига муҳтож инсон учун жарроҳ табиб жарроҳлик амалиётини кўрсатма берса, бемор уни қанчалик машаққатли билмасин, уни ўз бахти деб билади. Жарроҳдан илтимос қилади ва керак бўлса, барча ҳаражатларини кўтаради. Амалиёти муваффақияти учун жарроҳга ташаккур айтиб, ҳадиясини ҳам беради. Гўёки, жарроҳ тиғ ишлатиши ва озор беришига ҳаражат қилган бўлади. Чунки, бемор шу иш унинг оқибати ва саломатлиги учун фойдали эканлигини билади. Ортидан етадиган саломатлик улкан нематлигини ва чеккан азоби унинг олдида ҳеч нарса эмаслигини билади. Жарроҳнинг ёриб, тикиб қўйиши бемор учун меҳрибонлик ва раҳмат, жарроҳ эса, энг меҳрибон зот бўлади. Худди шунингдек Аллоҳ таоло ҳам бирор бандасини балога мубтало қилса, бу у бандага қилинган амалиёт ҳисобланади. Бу билан унинг гуноҳларидан поклайди. Токи покиза ҳолда жаннатига киргазиш учун.

### **Имтиҳон вақтида қилиниши керак бўлган иш**

Аллоҳ таоло тарафидан имтиҳон бўлганда банда Унинг Ўзига юзланиши, Ўзидан мадад сўраши ва мукофотидан умид қилиши керак. Аллоҳ таоло “Бақара” сурасида марҳамат қилади:

سُفُنَ الْوَالِدِ الْأُولَىٰ أَوْ مَصْرَقَ نَوَاحِلِ الْوَالِدِ أَوْ فَوْحَ الْوَالِدِ أَوْ مَشْرَبَ الْمُنْزَلِ الْوَالِدِ  
 وَالْوَالِدِ الْأُولَىٰ أَوْ مَصْرَقَ نَوَاحِلِ الْوَالِدِ أَوْ فَوْحَ الْوَالِدِ أَوْ مَشْرَبَ الْمُنْزَلِ الْوَالِدِ  
 وَالْوَالِدِ الْأُولَىٰ أَوْ مَصْرَقَ نَوَاحِلِ الْوَالِدِ أَوْ فَوْحَ الْوَالِدِ أَوْ مَشْرَبَ الْمُنْزَلِ الْوَالِدِ  
 وَالْوَالِدِ الْأُولَىٰ أَوْ مَصْرَقَ نَوَاحِلِ الْوَالِدِ أَوْ فَوْحَ الْوَالِدِ أَوْ مَشْرَبَ الْمُنْزَلِ الْوَالِدِ

**155. Албатта, сизларни бир оз хавф ва очлик билан, мол-мулкка, жонга, меваларга нуқсон етказиш билан синаймиз. Ва сабрлиларга хушxabар бер.**

**156. Улар ўзларига мусибат етганда: «Албатта, биз Аллоҳникимиз ва албатта, биз Унга қайтувчимиз», - деганлардир.**

157. Ана ўшаларга Роббларидан саловотлар ва раҳмат бор. Ана ўшалар, ўшаларгина ҳидоят топганлардир.

دَلَّوَتَامَ إِذَا: لَأَقْمَلَسُو هَلَلِ لِي صَيَّبَنَّ لِنَع ، سَومُ يَبَّأَنْع  
مَعْن: نُولُوقَيَف؟ يَدْبَعَدَلْوْمُتَضَبَق: وَتَكَلَّئَالْمَلُهلَلِ لَأَقْدَبَعَل  
لَأَقَادَام: لُولُوقَيَف؟ مَعْن: نُولُوقَيَف؟ وَدَاؤْفَ رَمَثْمُتَضَبَق: لُولُوقَيَف  
أَتَيَب يَدْبَعَل أُونْبَا: هَلَلِ لُولُوقَيَف، عَجْرَتَسَاوَكَدِمَح: نُولُوقَيَف؟ يَدْبَع  
يَدْمُرَّتَالْةَالثَلَاوَدَه يَوْر، دَمَحَلْأَتَيَب هُومَسَو.ةَنَجَلِ يَف

*Абу Мусо розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:*

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

**«Бир банданинг боласи ўлса, Аллоҳ фаришталарига:**

**«Бандамнинг боласини қабз қилдингизми?» дейди.**

**«Ҳа»,** дейдилар.

**«Унинг дил мевасини қабз қилдингизми?» дейди.**

**«Ҳа»,** дейдилар.

**«Бандам нима деди?» дейди.**

**«Сенга ҳамд ва истиржоъ айтди»,** дейдилар.

**Шунда Аллоҳ:**

**«Бандамга жаннатда бир уй бино қилинлар ва уни «Ҳамд уйи» деб номланлар»,** дейди».

*Термизий ривояти.*

### **Ажойиб қисса**

Рухул баён тафсирида бир ҳикояни келтирилади. Унда : “Икки фаришта тўртинчи осмонда бир-бирига йўлиқиб, иккиси ҳам жуда ажойиб ишга буюрилганини айтиб қолишди. Бири: “Бир яҳудий ўлим тўшагида ётибди. Кўнгли балиқ ейишни хоҳлаяпти. Унинг яқинидаги сувларда балиқ йўқ. Истагини қондириши учун Аллоҳ таоло унинг ҳовузига бор жойдан балиқ

хайдаб келишимга буюрди” деди. Бошқаси : “Мен унданда ажойиб ишга буюрилдим. Бир мусулмон ўлим тўшагида ётибди. Унинг ёнида ичишга сув турибди. Истаги бажо бўлмаслиги учун Аллоҳ таоло унинг ёнидаги сувни тўкиб юборишимга буюрди” деди. Икковлари Роббиларининг ҳукмини бажо келтиргач, Роббиларига : “Амрингни бажардик, лекин итоатингда бўлган мўминнинг маҳрум бўлишини, яҳудийнинг ёнида бўлмаган балиқни хайдаб келтиртириб едиришингни ҳикматини тушунмадик” дейишди. Аллоҳ таоло : “Сизлар амрларимдаги ҳикматларни билмайсиз. Менинг кофирларга бўладиган муомалам бошқа, мусулмонларга бўладиган муомалам бошқа бўлади. Кофирлар ҳам яхши амалларни қилади. Кимгадир ёрдам берган, садақотлар қилган, мазлумларга ёрдам қилган бўлади. Уларнинг амаллари охиратда ҳеч қандай қадрга эга бўлмасада, яхшиликлари бесамар кетмайди. Амалларининг эвазини бу дунёда нақд қилиб бераман. Сўраган дунёвий мақсадларини бераман ва амалларига эваз охиратга қолмайди. Мусулмонларга муомалам унинг акси бўлади. Уларнинг гуноҳлари эвазига турли балоларни бериб охиратга барча гуноҳларидан пок ҳолида боришини ирода қиламан. Яҳудий қилган барча яхшиликларини эвазини олган ва биргина яхшилиги қолган эди. Ўлим тўшагида балиқ ейишни хоҳлади ва унинг хоҳишини адо қилиб охиратга барча яхшилигидан қуруқ ҳолида келишини хоҳладим. Мусулмонни эса биргина гуноҳи қолган эди. Сувни ичишдан маҳрумлиги ўша гуноҳига каффорат бўлиб, ҳузуримга покиза ҳолда келишини ирода қилдим” деди. Аллоҳ таолонинг ҳикматларини ким ҳам идрок қила олади?

## **Бу риёзатлар мажбурийдир**

Йигирманчи аср машойихларидан Доктор Абдулхай роҳматуллоҳи алайҳ: “Аввалда кишилар руҳий тарбия учун бирор шайх ҳузурига борар, улар эса талабаларга турли риёзат ва вазифаларни юклар эдилар. Мақсад уларда гўзал хулқни ҳосил қилиш ва ботиний беморликларни даф қилиш эди. Ҳозирда ундай риёзатлар кўпам фойда бермаяпти. Одамлар семизликдан озор чеккани учун қилаётган диетасича, руҳий тарбияга аҳамият беролгани йўқ. Зарари очиқ кўриниб турган парҳезида бардавом бўлолмаяптилар. Шунинг учун Аллоҳ таоло баъзи вақтларда бандасини мажбурий риёзатга дучор қилади. Бундай риёзатларнинг самараси юқори бўлиб, бунда банда тез тараққиётга учрайди. Кўрмайсизми бир ой парҳез қилаган қайдаю, бемор бўлиб бир ҳафта томоғидан овқат ўтмай озиган қайда. Чунончи саҳобаи киром розияллоҳу анҳумлар даврида риёзатлар



\* Муд (мудд) ҳажмда 0,6875 литр ( $\approx$  0,688 литр), оғирликда 0,544 килограммга тенг.

Банданинг бошига тушадиган барча машаққатлар, касалликлар ва синовлар Аллоҳ таоло тарафидан бўладиган мажбурий риёзатлардир. Биз бало деб билаётган машаққатлар аслида Унинг раҳмати ва муҳаббатидир.

### **Бир мисол**

Одатда кичик болалар сувдан қўрқишади. Онаси совунлаб, чўмилтириб оппоқ қилиб қўйгунича ҳамма ёқни бошига кўтаради. Чунки чўмилишдан бола қийинчиликни ҳис қилади. Она мажбурлаб уни чўмилтиради. Ишқалаб кирини чиқаради ва бадбўй ҳидларини кетказди. Боланинг дод-войига қарамайди. Бола онасини зулм қиляпти деб уйлайди. Гоҳида ҳақоратли сўзлар ҳам айтади. Аслида она боласини яхши кўрганидан, жисмини соф бўлишини хоҳлаганидан, ҳамманининг ўртасида жирканч ҳолда бўлишини истамаганидан шундай қилади. Бола улғайганида онаси унга қанчалар меҳрибон бўлганини англайди.

### **Иккинчи мисол**

Ота она боланинг ёшлигида мажбурлаб мактабга олиб боради. Эрталаб ширини уйқудан қолади, беш олти соатлаб мактабда ўзини қамалгандай ҳис қилади. Ўйнаб юрган болаларни кўриб, янада ғами ортади ва “мен ҳам ўша болалар каби ўйнаб юрсам бўлмасмикан? Нега ота-онам мени азобга қўйишмаса? Нима гуноҳим бор мени” деб нолийди. Бу ҳолатда меҳрибонликнинг тақозоси ота-она болани мажбурлаб ўқитиши бўлади. Бола катта бўлганида агар ота-онаси мажбур қилмаганларида жоҳил қолар, ҳамма роҳат фароғатда бўлганида бу уларнинг олдида шарманда бўлиб, умрининг охиригача жазосини тортишини англайди. Худди шунингдек Аллоҳ таоло ҳам бандасини комил, ҳақ ва ноҳақни ажратадиган, соф иймонли ва ҳузурида гуноҳлардан пок инсон бўлишини хоҳлайди. Аллоҳ таолонинг муҳаббати ва шафқатининг тақозоси ҳам шудир. Шарти, банда бу ғам ташвишни Аллоҳ таолодан эканлигини билсин ва Ўзига ёлвориб савобни умид қилсин.

## **Айюб алайҳис саломнинг беморлиги**

Тарихдан Айюб алайҳиссаломни қанчалар қаттиқ синовларга дучор бўлганлари барчамизга маълум. У зот битта аёлларидан ташқари барча фарзандлари, молу дунёларидан айрилганлар ва жуда ҳам узоқ йиллар мисли кўрилмаган дардга чалинганлар. Баъзилар бу дард ўн саккиз йилга чўзилган дейишган. Ҳамма у зотдан юз ўгирган, унинг устига шайтон келиб, манавий эзиш мақсадда: “Бу дард сенинг гуноҳларинг туфайли келди, Аллоҳ таоло сендан норозидир. Сен Унинг қаҳри ва ғазабига учрадинг” дейишни бошлади ва ўзича далиллар ҳам келтирди. Айюб алайҳис салом шайтон билан мунозара қилдилар. Инжилнинг Айюб алайҳиссаломга тегишли саҳифасида батафсил келтирилган. Чунончи, Айюб алайҳиссалом салом : “Сенинг бу дард ва мусибатлар сенинг гуноҳинг туфайлидир, Аллоҳ таоло сендан норози деган гапинг нотўғри. Аксинча бу Аллоҳ таолонинг раҳмати, меҳрибонлиги ва менга бўлган муҳаббатининг аломатидир. Мен Роббимга шукрлар қиламан, Ўзига илтижо қиламан ва дардимга шифо беришини сўрайман, лекин нега мени дардга мубтало қилдинг деб шикоят ва эътироз қилмайман. Аллоҳ таоло бу ҳолатда ҳам Ўзига илтижо қилишимни насиб қилиши, шикоят қилдириб Ўзидан бошқаларга нолийдиган қилиб қўймаслиги менга бўлган муҳаббати ва раҳмати эканлигининг белгисидир” деганлар.

## **Мусибат Аллоҳ таолонинг раҳмати экалигининг аломати**

Айюб алайҳиссалом пайғамбар бўлиб ҳам, пайғамбарларнинг улул азмларидан бўлганлар. Аллоҳ таоло у зотни бир қавмнинг руҳий табиби қилиб сайлаганлар ва Аллоҳшунос бўлганлар. Аллоҳ таолонинг одатларини энг яхши билганлардан бўлганлар. Шу зот мусибат ва дардларнинг қай бири раҳмату қай бири ғазаб эканини ажратиб, аломатларини ҳам айтиб берганлар. Мусибатга дучор бўлган киши тақдирдан норози бўлиб, шикоят қилиши ва ўзини бу дардга лойиқмас деб билиши Аллоҳ таолонинг бандасига қаҳри ғазаби, тақдирга рози бўлиши, бу мусибатни Аллоҳ таолонинг имтиҳони деб билиб, Ўзига ибодат ва илтижони кўпайтириши ҳамда “Эй Аллоҳ мен ожизман, бу дардларни кўтаролмайман, Ўз фазл-караминг ила мени бундан ҳалос қил” деб дуо қилиши муҳаббат ва раҳматнинг белгисидир. Чунки, ўшандек синовлар Иброҳим алайҳиссаломни ҳалилуллоҳ, Мусо алайҳиссаломни калимуллоҳ, Муҳаммад алайҳиссаломни ҳабибуллоҳ деб аталишларига сабаб бўлган. Аллоҳ таоло



**“Қачон Аллоҳ бандаларидан бирини Ўзига муқарраб қилишни ирода қилса, устидан балоларни ёғдириб қўяди. Банда дуо қилганида фаришталар:**

**“Таниш овозку” дейишади ва Жаброил:**

**“Эй Роббим, бу фалон банданг, сенга дуо қилмоқда, дуосини ижобат қилсанг” дейди. Шунда Аллоҳ таборак ва таоло:**

**“Мен унинг овозини эшитишни ҳуш кўраман” дейди. Банда қачон:**

**“Эй Роббим” деса, Аллоҳ:**

**“Лаббай бандам, нима деб дуо қилсанг сенга уч нарсадан бирини албатта бераман. Сўраганингни тездан бераман, ёки охиратга сўраганингдан афзалини таёрлаб қўяман ёки сўраганингни мислича сендан балоларни даф қиламан” дейди” дедилар.**

Сўнгра Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **“Қиёмат куни сафарбарликка чиққанларни келтирилиб, ҳисоб қилинишлари учун ўтирадилар. Намозхонни келтирилиб, ҳисоб қилинишга ўтиради. Садақа бергани келтирилиб, ҳисоб қилинишга ўтиради. Аҳли балони келтирилади. Улар учун тарози тикилмас ҳамда девони очилмас ва ҳисобсиз жаннатга олиб бориладилар. Шунда офият аҳли жасадлари дунёда омбирлар билан қимчиб ташланганда эди деб орзу қилишади”** дедилар.

Демак Аллоҳнинг имтиҳонлари имтиҳон қилинганларнинг қиёматдаги даражалари баланд бўлиши, чеккан азобларига эвазига мисли кўрилмаган нематлар берилиши учун экан. Инъом берилганда чеккан азиятлар арзимас нарса эканлиги маълум бўлади.

### **Ҳожи Имдодуллоҳ роҳматуллоҳи алайҳнинг воқеаси**

Мусибатлар сўраб олинадиган нарса эмаску, лекин инсон бошига тушса, сабр қилиши керак. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам балолардан паноҳ сўраганлар. Бир дуоларида: **“Эй Аллоҳ, сендан ёмон дард ва беморликлардан паноҳ сўрайман”** деганлар. Мабодо бошига ўшандай дардлар келса, шикоят қилмай, ўзлари ҳақларида раҳмат деб билганлар ва уни кетишига дуо қилганлар. Ашраф Али таҳонавий роҳматуллоҳи алайҳ **“Мавоиз”**ларида бир қиссани келтирганлар. Ҳожи Имдодуллоҳ



қилдилар».

*Икки шайх ривоят қилганлар.*

**Шарҳ:** Бу ҳадисда саҳобаи киромларнинг жаннат йўлида ҳар қандай қийинчиликларга сабр қилишга тайёр эканликларининг бир намунаси баён қилинмоқда. Суъайра ал-Асадия исмли оддий бир қора танли, жуссали саҳобия аёл бўлган эканлар. У киши тутқаноқ касалига, тутқаноқ бўлганда ҳам, энг шиддатлисига мубтало бўлибдилар. Хасталик келиб, думалаб қолганда баданларининг маълум қисмлари очилиб ҳам кетар экан. Афтидан, аёлни асосан ташвишга солган нарса ҳам очилиб кетишлари бўлса керак. Шунинг учун ҳам у киши Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга мурожаат қилганларида:

«Мени тутқаноқ тутади. Шунда очилиб қоламан. Аллоҳга менинг ҳақимда дуо қилинг», деди».

Агар у аёлни фақат тутқаноқ хасталиги ташвишлантирганда, ўшанинг ўзини айтиб қўя қолар эди. Чунки тутқаноқ бўлмаса, очилиш ҳам бўлмайди. Унинг асосий ташвиши баданининг ўз ихтиёридан ташқарида очилиши эди. Шунинг учун Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан дуо умидида келган эди.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам у кишига ихтиёрни кенг қўйдилар.

**«Агар истасанг, сабр қилурсан ва сенга жаннат бўлур. Агар истасанг, Аллоҳга сен учун офият сўраб, дуо қилурман»,** дедилар у зот».

Бу ерда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам сабр орқали эришиш мумкин бўлган нарсани эслатиб қўйдилар. Ихтиёрни аёлнинг ўзига ташладилар. Олдин дуони қилиб қўйиб, кейин тушунтирганларида, аёл афсус қилиши эҳтимоли бор эди. Шунинг учун ҳам баъзи кишилар ёрдам сўраб келганда уларга ўша ишнинг ҳамма томонини баён қилиб бериш, ўзига танлаш имконини яратиш керак экан.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг бу гапларидан кейин аёл, ҳозирги кунда чексиз қаҳрамонлик саналса ҳам, ўша вақт учун оддий ҳисобланган йўлни танлади.

«Сабр қилурман. Аммо очилиб кетишим бор. Аллоҳга менинг очилиб кетмаслигимни сўраб, дуо қилинг», деди аёл».



يُنْمَتِي وَيُتَحَبَّاسِحَ رِيَّغَبِ النَّجْلِ إِلَى نُوْقَاسِي مُثْ ، نَأْوِي دُ مُهَل رَشْنِي  
أَيُّنْدَلَا يَفِضِي رَأَقَ مَلَابِ تَضْرُقُ مُهَدَاسْجَ أَنْ أَيْفَ أَعْلَالُ هَا

Али розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам :

**“Қачон Аллоҳ бандаларидан бирини Ўзига муқарраб қилишни ирода қилса, устидан балоларни ёғдириб қўяди.банда дуо қилганида фаришталар:**

**“Таниш овозку” дейишади ва Жаброил:**

**“Эй Роббим, бу фалон банданг, сенга дуо қилмоқда, дуосини ижобат қилсанг” дейди. Шунда Аллоҳ таборак ва таоло:**

**“Мен унинг овозини эшитишни ҳуш кўраман” дейди. Банда қачон:**

**“Эй Роббим” деса, Аллоҳ:**

**“Лаббай бандам, нима деб дуо қилсанг сенга уч нарсадан бирини албатта бераман. Сўраганингни тездан бераман, ёки охиратга сўраганингдан афзалини таёрлаб қўяман ёки сўраганингни мислича сендан балоларни даф қиламан” дейди” дедилар. Сўнгра Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:**

**“Қиёмат куни сафарбарликка чиққанларни келтирилиб, ҳисоб қилинишлари учун ўтирадилар. Намозхонни келтирилиб, ҳисоб қилинишга ўтиради. Садақа берганни келтирилиб, ҳисоб қилинишга ўтиради. Аҳли балони келтирилади. Улар учун тарози тикилмас ҳамда девони очилмас ва ҳисобсиз жаннатга олиб бориладилар. Шунда офият аҳли жасадлари дунёда омбирлар билан қимчиб ташланганда эди деб орзу қилишади” дедилар.**

Бундай суратларда баҳодирликни намойиш қилиш нодонликдир.

### **Бир улуғ зотнинг воқеаси**

Муҳаммад Шафеъ Усманий роҳматуллоҳи алайҳ бир улуғ зотнинг воқеасини ҳикоя қилиб: “Бузруглардан бири бемор бўлганида бошқа бир бузруг зиёратига келибди. Қараса “Алҳамдулиллаҳ, Алҳамдулиллаҳ” деб ўтирган экан. Келган меҳмон: “Бу ишингиз жуда яхши, лекин бир оз вой-

войлаб ҳам туринг. Вой-войламагунингизча шифо ҳам келмайди. Чунки Аллоҳ таоло бу дардни сизга Ўзининг ҳузурида ожизлигингизни ва банданинг ҳоли қанчалик эканлигини изҳори учун берган. Бандаликнинг тақозоси ҳам шудир. Аллоҳ таолога баҳодирлигингизни кўрсатишингизга ҳожат йўқ. Борингизни намоён қилиб: “Мен бу дардни кўтаришга ожизман, ночорман Ўзинг даф қилгин” денг” деган эканлар. Қосим Нанутвий ҳузурига бир киши келиб: “Ҳазрат, умрим охирлаб қолди. Менга бирор вазифа берсангиз, шояд шу вазифа нажотимга сабаб бўлса” деди. Шунда у зот: “Аллоҳ таолонинг ҳузурига У зотнинг ҳузурида йўқ нарсалардан жўнатиб туринг. Чунки ҳар кимга ҳузурида йўқ нарса жуда қадрли бўлади” деди. Меҳмон қаттиқ хайратга тушиб: “Ҳазрат тушунмадим, У зотнинг ҳузурида У зотга қадрли бўлган нарсанинг йўқ бўлиши мумкинми? Ахир У зот Роббул оламин, ҳар нарсанинг бор қилувчиси, Яратувчиси ва қодир мутлаққу. Сиз айтинг! Ҳузурида нима йўқ? деди. “Аллоҳ таолонинг ҳузурида ожизлик, шикасталик, мухтожлик йўқ. Ҳар кун шукур қилиш билан бирга шуларни ҳам қилиб туринг” деди. Аслида бундай қилиш анбиёларнинг суннатидир. Айюб алайҳиссалом мусибатда қолганларида дуо қилгани Аллоҳ таоло баён қилиб:

نَيِّمُ حَارُّ لِمَا خَرَأَتْ نَأْوُ رُضْلَايَ نَسَمَ يِّنْ أُوَّ بَرَّيْدَانُ ذَابُ وَيَّأُو

**83. Ва Айюбнинг Ўз Роббига нидо қилиб: «Албатта, мени зарар тутди. Сен раҳмлиларнинг раҳмлисисан!» - деганини эсла.**(“Анбиё” сураси) **деган. Одам ато ва Момо Ҳаввонинг бошларига тушган савдодан нажот топишлари учун:**

نَمَّ نَنُوكَنَلْ أَنْ مَحْرَتَوْ أَنْ لَرْفَعَتْ مَلَّ نِإْ وَأَنْ سَفَنَ أَنْ مَلَطَ أَنْ بَرَّالْ أَوْ  
نَيَّرَسَ الْإِلَّ

**23. Икковлари: «Роббимиз, ўзимизга зулм қилдик. Агар бизни мағфират қилмасанг ва бизга раҳм қилмасанг, албатта, зиён кўрувчилардан бўламиз», - дедилар” деганларини**(“Аъроф” сураси) **ва Юнус алайҳиссаломнинг балиқ қорнида туриб нидо қилганларини :**

تَأْمَلُ ظِلَّيْ فِى دَانَ فِى لَعْرِ رَدَّقَنَّ نَلَّ نَأْ نَطْفَ أَبْضَاغَمَ بَهْدُ ذَابُ نُونُ الْإِدْو  
نَيِّمُ لَاطَلَّ أَنْ مَتُنُكُ يِّنْ كِنَاخُ بَسَّاتَنَّ أَلَّ الْإِلَّ أَنْ

**87. Зуннунни (эсла). Ўшанда у ғазабланган ҳолда чиқиб кетган эди. Бас, у Бизни ўзига (ер юзини) тор этмас, деб гумон қилди. Зулматларда туриб: «Сендан ўзга Илоҳ йўқ, Ўзинг поксан! Албатта,**

**мен золимлардан бўлдим», - деб нидо қилди” (“Анбиё” сураси) деб баён қилган.**

### **Ибратли воқеа**

Таҳонавий роҳматуллоҳи алайҳ бир кишининг воқеасини айтганлар. У кишига ҳол ғолиб келиб: “Мени сендан ўзга бирортасида ишим йўқ, ҳеч нарсада менга мазза қолмади, хоҳлаганингдек имтиҳон қил” деб юборди. Гўё менинг мазза қиладиган ҳеч нарсам қолмади, имтиҳонларинга таёрман дегандек бўлди. Кўп ўтмай бавл тутилиб, ҳожат чиқоролмай қолди. Бир неча кун қовуғи тўлиб, ташқарига чиқмай азобда қолди. Охир нотўғри гапириб қўйганини англаб қолди ва ҳузурига ўқишга келадиган болаларга: “Даъвосида ёлғончи бўлган амакинғиз ҳаққиға дуо қилингалар, Аллоҳ таоло мени бу дарддан ҳалос қилсин. Мен ёлғон даъво қилиб қўйдим. Роббим неъматларини қадрламадим. Аллоҳ таоло менга берган одамлар назарида неъматлиги эсдан чиққан нарсанинг маззасини эслатиб қўйди” деди.

### **Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг бу ҳолатдаги суннатлари**

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам инсон бошига мусибат тушганда йиғлашлари, баъзи сўзларни айтишлари, ожизликни изҳор қилиб, тадбирини кўриши мумкинлиги билдирганлар. Ўғиллари Иброҳим вафот топганида кўзларига ёш келган. Ғамгинликларини изҳор қилганлар.

هَلَلَا يَلَّصَ هَلَلَا لَوْسَرَ عَمَّ أَنْ لَخَدَّ: لَأَقُؤْ عُهُلَلَا يَضَرُّ كَلَامَ نَبَسَنْ أَنْ عَ  
هَلَّ عَمَّ يَهَارِبُ أَرْطَانَاكَ وَ - نُنِّي قَوْلَا فَيَسِي بَأَى عَمَّ لَسَوَّ هَلَّ عَمَّ يَلَّ  
هَلَّ بَقَفَ مَّ يَهَارِبُ مَّ لَسَوَّ هَلَّ عَمَّ هَلَلَا يَلَّصَ هَلَلَا لَوْسَرَ دَخَّ أَفْ، مَّ لَسَلَا  
أَنْ يَعْ تَلَّ عَجَّ فِ، وَسَفَنْ بَدُوجِي مَّ يَهَارِبُ، كَلَّ دَدَّ بَعَّ هَلَّ عَمَّ هَلَلَا لَوْسَرَ  
نُبَنْ مَّ حَرَّ لَأُذْبَعُ هَلَّ لَأَقَفَ، نَأْفَرَدَّتْ مَّ لَسَوَّ هَلَّ عَمَّ هَلَلَا يَلَّصَ هَلَلَا لَوْسَرَ  
أَهْنُ إِفَّوَعَنْ بَأَى: لَأَقَفَ! هَلَلَا لَوْسَرَ أَيَّ تَنْ أَوْ: هَلَّ عَمَّ هَلَلَا يَضَرُّ فَوْعَ  
نَنْ يَغْلَانُ: مَّ لَسَوَّ هَلَّ عَمَّ هَلَلَا يَلَّصَ لَأَقَفَ كَلَّ حُأَبَ أَعَبَّتْ أُمَّتْ، «هُمَّ حَرَّ  
أَيَّ كَلَّ قَارَفَبَ أَنْ، أَنْ بَرَّ كَلَّ ضَرِّي أَمَّ أَلَّ لَوْقَنْ أَلَّ، نَنْ حَيَّ بَلَّ قَوْلَا أَوْ عَمَّ دَدَّتْ  
«نَنْ وَنَنْ وَنَنْ حَمَّ لَمْ يَهَارِبُ».

*Анас ибн Молик розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:*

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга темирчи Абу Сайфнинг олдига кирдик. У Иброҳимнинг – унга Аллоҳнинг саломи бўлсин – сут отаси\* эди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Иброҳимни олиб, ўпдилар ва ҳидладилар. Кейинроқ унинг олдига яна кирдик. Иброҳим жон таслим қилаётган эди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг кўзлари ёш тўка бошлади. Шунда Абдурраҳмон ибн Авф розияллоҳу анҳу у зотга:

«Сиз ҳам-а, эй Аллоҳнинг Расули?!» деди. У зот:

**«Эй Ибн Авф, бу раҳматдир»**, дедилар. Сўнг кетидан яна йиғлаб:

**«Албатта, кўз ёш тўкади, қалб маҳзун бўлади, аммо Роббимиз рози бўладигандан бошқани айтмаймиз. Албатта, биз сенинг фироқингдан жуда маҳзунмиз, эй Иброҳим»**, дедилар».

Вафот топиш вақтларида муборак қўлларини ёнларидаги пиёладаги сувга солиб, юзларига суртар эдилар. Фотима розияллоҳу анҳо У зот ҳузурларига кирганларида: “Бугундан сўнг отангизга машаққат йўқ” деб мусибатларини изҳор ҳам қилганлар. Аммо асло шикоят ва тақдирга эътироз қилиш мумкин эмас. Баҳодирликни изҳор қилиш ҳам керак эмас.